

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle metsähallituslain käsittelyä varten

Lapin Kullankaivajien Liitto ry (LKL) haluaa kertoa MMV:lle kokemuksiaan ja näkemyksensä ns. saamelaiskulttuurin heikentämispöytäkirjojen vaikutuksista.

Kaivoslaki (2011) oli ensimmäinen laki, johon kyseisen kaltaiset heikentämispöytäkirjat tulivat. Lain voimaantulon jälkeen Saamelaiskäräjät ryhtyi johdonmukaisesti valittamaan kullankaivajien lupapäätöksistä. Aiemmin Saamelaiskäräjillä olisi ollut mahdollisuus osallistua lupaprosesseihin ja valittaa, mutta mahdollisuutta valituksella pysäyttää lupaprosessi ei silloin ollut. Aiemmin Saamelaiskäräjät eivät näitä oikeuksia olleet käyttäneet.

Kaivoslain voimaan tulon jälkeen valitukset ovat olleet saman sanaisia, nopeasti kopioimalla tuotettuja ja sävyiltään jyrkkiä. Niissä ei esitetä mitään muutos-, korjaus- tai parannusehdotuksia. Ainoa viesti oli, että lupaa ei tule myöntää, sillä toiminnalla on kielteisiä vaikutuksia saamelaisten oikeuteen harjoittaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamelaisten luvanhakijoiden saamista vastaavista myönteisistä päätöksistä ei ole valitettu.

Saamelaiskäräjät on kieltäytynyt osallistumasta lupaprosessiin – siis siinä vaiheessa, kun lupaviranomainen pyrkii kartoittamaan kullankaivun mahdollisia kielteisiä vaikutuksia saamelaiskulttuurille. Aluksi tätä osallistumattomuuttaan perusteltiin sillä, että Saamelaiskäräjillä ei ole resursseja tähän. Saamelaiskäräjien saatua 2013 toiminta-avustukseensa tätä varten 100 000 euron lisäyksen, on se edelleenkin kieltäytynyt osallistumasta prosessiin. Selitys on vaihdettu: Saamelaiskäräjät katsoo, että sen ei tarvitse osallistua lupaprosessiin, vaan selvitysten tekeminen on yksin lupaviranomaisen tehtävä ja Saamelaiskäräjien sen rooli on vain arvioida tehtyä selvitystä.

Lapin kullankaivajat eivät kaivoslakia uudistettaessa vastustaneet kyseisiä pykäläitä (KL 2011 38§ ja 60§), mutta ovat nyt jälkepäin käytännössä joutuneet toteamaan sen, kuinka tehokkaasti näitä vaarattoman näköisiä pykäläitä voidaan käyttää lupaprosessien hidastamiseen ja kustannusten lisäämiseen.

Osallistumattomuuden ja valitusten tarkoitus ei ole ollut turvata saamelaiskulttuuria vaan hidastaa lupaprosesseja, tehdä prosessit kalliimmaksi ja keskeyttää kullankaivuyrittäjien työskentelyä. Ja näin on myös tapahtunut – kolmannes kullankaivajien lupa-asioista (n. 150 kpl) on juuttunut lupajonoon ja lupahinnat ovat kaivosviranomaisen lisääntyneestä työmäärästä johtuen nousseet. Pisimmillään lupaprosessi on kestänyt yksittäisillä kaivajilla jo neljä vuotta.

Kullankaivun osalta kaivoslakiin on jouduttu tekemään tilannetta korjaavia muutoksia ja valmisteilla on valitusten aiheuttamien ongelmien poistamiseen tähtäviä muutoksia vielä lisää.

Julkisuudessa metsähallituslakiin esitetyt ja jo kerran sieltä poistetut ns. saamelaispykälä on perusteltu sillä, että näin saamelaiset saavat oikeuden osallistua maankäytön suunnitteluun valtion mailla. LKL:n edellä kerrottuun kokemukseen perustuva näkemys on, että kyseisen kaltaiset pykälät avaavat kaikkeen maan- ja luonnonkäyttöön liittyvän valtavan valitusmahdollisuuden, mitä tullaan kaivoslain kaltaisesti myös röyhkeästi ja muista piittaamattomasti käyttämään.

Saamelaiskäräjä- ja kolttalaki antavat vahvan suojan kielelle ja kulttuurille jo itsessään. Sitä paitsi Saamelaiskäräjillä on jo nyt laaja oikeus osallistua kaivos-, vesi- ympäristönsuojelu-, erämaa- ja kalastuslain pohjalta kaikkeen maan- ja luonnonkäytön suunnitteluun. Lisäksi Metsähallitus on ottanut käyttöönsä suunnittelutyökaluja (mm. Akwe ko-menettely), jotka nostavat saamelaiset maankäytön suunnittelussa alueen muun väestön ja toimijoiden yläpuolelle.

Mediassa luotu kuva siitä, että saamelaiset eivät pääse osallistumaan maan- ja luonnonkäytön suunnitteluun (mm. YLE 19.2.2016 Annika Lapintien haastattelu) nykyisen lainsäädännön puitteissa, on täysin väärä. Nykyinen lainsäädäntö antaa laajat osallistumisoikeudet ja uusi metsähallituslaki parantaa näitä mahdollisuuksia ilman jo kerran poistettuja saamelaispykäläkin.

LKL mielestä metsähallituslaista poistettuja ns. saamelaisluvun sisältämiä asioita ei pidä ottaa mukaan uusittavaan lakiin. Kaivoslain ja kullankaivun esimerkki osoittaa, miten valtavan valitus- ja myös veto-oikeuden ne antavat. LKL pelkää, että pykälät avaisivat Saamelaiskäräjille uudet kullankaivun lisävalitusmahdollisuudet. Kullankaivu tapahtuu metsähallituksen mailla ja kullankaivajat joutuvat hakemaan liikkumiseen, asumiseen, puunottamiseen jne. metsähallitukselta lukuisia lupia, jotka voivat joutua vastaavaan kiusantekoon kuin kaivoslainkin perusteella on tapahtunut.

Hannu Viranto
puheenjohtaja

Antti Peronius
edunvalvontapäällikkö

Liite: Sanomalehti Lapin Kansan pääkirjoitus 21.7.2015

LAPIN KULLANKAIVAJAIN LIITTO RY

Liitto on Lemmenjoella 1949 perustettu kullankaivajien etujärjestö. Siihen kuuluu yli 4000 jäsentä. Kullankaivua on harjoitettu Lapissa 1869 lähtien ja koneellista kullankaivua on 1920-luvulta lähtien. Nykymuotoinen koneellinen kullankaivu alkoi 1970-luvulla. Vuosittain tuotetun 25-45 kg raakakulta arvoltaan n. 2 milj. euroa vastaa paikallistaloudessa keskimäärin kahden paliskunnan lihanmyyntiä.

Ammattikullankaivajia on n. 20 ja osa-ammattilaisia n. 100. Harrastajia on tuhansia. Oulun yliopistossa vuonna 2009 tehdyn tutkimuksen mukaan kullankaivajat ja heidän vieraansa jättävät suorina ostoksina vuosittain Pohjois-Lapin aluetalouteen yli 1 milj. euroa. Lisäksi tulevat kerrannaisvaikutukset. Kullankaivu on Lapin kesämatkailun eräs päävetovoimatekijä.

